

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5. Vtrum remaneant reliquię peccatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

remanet conuersio illius habitualis ad cōmutabile bonum, sed inordinatio ipsius incuria, per p̄quam temporalem ordinatōnem siquidem illius inordinatiōnis remanet reatus p̄ne temporalis, tamē, quouique culpabilis inordinatio ordinata sufficenter fuerit per penam.

SED CONTRA est, qd̄ 2. Reg. 12. d̄r, q̄ cum Dauid penitens dixisset ad Nathan, Peccaui d̄no, dixit Nathan ad illū, D̄ns quoq; transulit peccatū tuum, nō morieris: veruntamen filius qui natus est tibi, morte moriet: quod fuit in penā p̄cedentis peccati, ut ibidem d̄r. ergo remissa culpa, remanet reatus alicuius p̄ne.

RESPON. Dicendum, q̄, sicut in secunda parte habitū est, * in peccato mortali sunt duo. scilicet

1. ab incommutabili bono, & conuersio ad cōmutabile bonū inordinata. ex parte ergo auersionis ab incommutabili bono, consequitur peccatū mortale reatus p̄ne aeternae, ut qui contra aeternum bonum peccauit, in aeternū puniatur: ex parte. n. conuersionis ad bonum cōmutabile, inquantū est inordinata, consequitur peccatum mortale reatus alicuius p̄ne: quia inordinatio culpae non reducit ad ordinē iustitiae, nisi per penā: iustū est. n. vt qui voluntati suae plus indulget, q̄ debuit, cōtra voluntatē suā aliquid patitur: sic. n. erit aequalitas. vñ Apoc. 18. d̄r. Quantum gloriificauit se, & in delicijs fuit, t̄m date illi tormentum & luctum: quia t̄m conuersio ad bonū commutabile est finita, non habet ex hac parte peccatū q̄ debeatur ei p̄na aeterna. vñ si sit inordinata conuersio ad bonū commutabile sine auersione a Deo, sicut est in peccatis diuinalibus, non debetur peccato p̄na aeterna, sed t̄p̄alis. q̄n̄ igitur per gratiam remittitur culpa, tollitur auersio animae a Deo, inquantum per gratiam anima Deo coniungitur: unde & per consequens simul tollitur reatus p̄ne aeternae, potest tamen remanere reatus alicuius p̄ne temporalis.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ culpa mortalis utrumq; habet, & auersionē a Deo & conuersionē ad bonum creatum: sed sicut in secunda parte habitum est, * auersio a Deo, est ibi sicut formale: cōuersio aut̄ ad bonū creatū, est ibi sicut materiale. Remoto aut̄ formali cuiuscumq; rei, tollitur species, sicut remoto rationali tollitur species humana: & iō ex hoc ipso d̄r culpa mortalis remitti, q̄ per gratiam tollitur auersio mentis a Deo simul cum reatu p̄ne aeternae: remanet t̄m illud quod est materiale. Inordinata conuersio ad bonum creatum, pro qua debetur reatus p̄ne temporalis.

AD SECUNDVM dicendum, q̄, sicut in secunda parte habitum est, * gratiam pertinet operari in homine iustificando ipsum a peccato, & cooperari homini ad recte operandū. Remissio igitur culpae & reatus p̄ne aeternae, pertinet ad gratiā operantem: sed remissio reatus p̄ne t̄p̄alis pertinet ad gratiā cooperantē, inquantum. s. hō cum auxilio diuināe gratiae patienter p̄nas tolerando, absoluitur et̄ a reatu p̄ne t̄p̄alis. sicut igitur prius est effectus gratiae operantis, q̄ gratiae cooperantis, ita et̄ prius est remissio culpae & p̄ne aeternae, q̄ plena absolutio a p̄na t̄p̄ali: utrumq; enim est a gratia, sed primū a gratia sola, secundum, ex gratia & libero arbitrio.

AD TERTIVM dicendum, q̄ passio Christi de se sufficiens est ad tollendum oēm reatum p̄ne nō solum aeternae, sed et̄ t̄p̄alis, & secundum modum quo homo participat uirtutem passionis Christi, percipit etiam absolutionem a reatu p̄ne. In baptismo autem homo participat totaliter uirtutem passionis Christi, utpote per aquam, & spiritum Christo commortuus peccato, & in eo regeneratus

ad nouam vitam, & ideo in baptismo homo consequitur remissionem reatus totius p̄ne. In poenitentia uero consequitur uirtutem passionis Christi, secundum modum priorum actuum, qui sunt materia poenitentiae, sicut aqua baptismi, ut supra dictum est. * Et ideo non statim per primum actum poenitentiae quo remittitur culpa, soluitur reatus totius p̄ne. sed completis omnibus poenitentiae actibus.

ARTICVLVS V.

Utrum remissa culpa mortali tollantur omnes reliquiae peccati.

AD QUINTVM sic proceditur. Vt q̄ remissa culpa mortali, tollantur omnes reliquiae peccati. Dicit. n. f. Aug. in lib. de poenitentia: Numquam dominus aliquem sanauit, quem omnino non liberauit: totum. n. hominem sanauit in sabbatho: quia & corpus ab infirmitate, & animam ab omni contagione: sed reliquiae peccati pertinent ad infirmitatem peccati. ergo non uidetur possibile quod remissa culpa, remaneant reliquiae peccati.

¶ 2. Præter. Secundum Diony. 4. c. de diu. no. bonum est efficacius q̄ malum: quia malum non agit nisi uirtute boni: sed homo peccando, simul totam infirmitatem peccati incurrit. ergo multo magis penitendo liberatur etiam ab omnibus peccati reliquijs.

¶ 3. Præter. Opus Dei efficacius est, q̄ opus hominis: sed per exercitium humanorum operum ad bonum, tolluntur reliquiae peccati cōtrarij: ergo multo magis tolluntur per remissionem culpae, quae est opus Dei.

SED CONTRA est, q̄ Marci 8. legitur, q̄ cæcus illuminatus à Domino, primo restitutus est ad imperfectum uisum (unde ait, Video homines uelut arbores ambulantes) deinde restitutus est perfecte, ita ut uideret clare omnia. Illuminatio aut̄ cæci, significat liberationem peccatoris. Post primam * ergo remissionem culpae, qua peccator restituitur ad uisum spiritualem, adhuc remanent in eo aliqua reliquiae peccati prateriti.

RESPON. Dicendum, quod peccatū mortale ex parte conuersionis inordinatē ad bonum commutabile, quandam dispositionem causat in anima, uel etiam habitum, si actus frequenter iteretur: sicut autem dictum est, q̄ culpa peccati mortalis remittitur, inquantum tollitur per gratiam auersio mentis à Deo. Sublato autem eo, quod est ex parte auersionis, nihilominus remanere potest id, quod est ex parte conuersionis inordinatē, cum hanc contingat esse sine illa, sicut prius dictum est. † & ideo nihil prohibet quin remissa culpa, remaneant dispositiones ex p̄cedētibus actibus causate, quae dicuntur peccati reliquiae. Remanent tamen debilitatē & diminutē, * ita q̄ homini non dominentur. Et hoc magis per modum dispositionum, quàm per modū habituum: sicut etiam remanet fomes post baptismum.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ Deus totum hominē perfecte curat: sed q̄nq; subito, sicut socrum Petri statim restituit perfecte sanitati, ita ut surgens ministraret: illis, ut legitur Luc. 4. quandoq; aut̄ succelsiue: sicut dictum est de cæco illuminato. Mar. 8. Et etiam spiritaliter quandoq; tanta commotione cōuertit cor hoīs, ut subito perfecte cōsequatur sanitate sp̄ualē, nō solū remissa culpa, sed sublati omnes

Q. 84. art. 1. & 3.

Supra ar. 4. ad 3. Et 4. dist. 14. q. 2. ar. 1. q. 3. & 1. cor. 11. le. 7.

In li. de vera & falsa poenit. capit. 9. post mediu. tom. 4.

Cap. 4. part. 9. inter principia & medium.

Alias post poenitentia ergo &c.

Ar. p̄ced.

Ar. p̄ced.

* Alias ita q̄ homini non dominentur magis p̄ modum dispositionum.

Q. 44. art. 3. ad 2.

nibus peccati reliquijs, vt patet de Magdalena, Luc. 7. Quandoq; autem prius remittit culpam per gratiam operantem, & postea per gratiam cooperantem successiue tollit peccati reliquias.

AD SECVNDVM dicendum, qd peccatum est quandoque statim inducit debilem dispositionem, utpote per unum actum causatam quandoq; autem fortiorē, causatam per multos actus.

AD TERTIVM dicendum, qd vno actu humano non tolluntur omnes reliquiae peccati: quia ut dicitur in prædicamentis, prauus ad meliores exercitationes deductus, ad modicum aliquid proficiet, vt melior sit. Multiplicato autē exercitio ad hoc peruenit, ut sit bonus uirtute acquisita. Hoc autē multo efficacius facit diuina gratia, siue uno, siue pluribus actibus.

¶ Super Questio. 86. Artic. sextum.

ARTICVLVS VI.

Vtrum remissio culpæ sit effectus penitentiæ.

IN ar. 6. eiusdem q. pro quanto remissio culpæ ponitur effectus penitentiæ, secundum quod est uirtus, id est uirtutis seu uirtuosus actus, dubiū occurrit quoniam hoc uidetur repugnare antedictis ab Auctore. Nam si remissio culpæ est effectus penitentiæ, ut est actus uirtuosus, oportet qd sit effectus non solius gratiæ, sed gratiæ & libe arbit. quoniam actus huiusmodi uirtutis liberi arbit. actus est. Oppositum autē dixit Auctor in hac eadem quest. artic. 4. ad secundum, dicens de remissione culpæ & de plena absolutione, quod utriusq; est a gratia, sed primum a gratia sola, secundum ex gratia & libe arbitrio: si n. est a sola gratia: ut distinguitur contra liberam arbitrium, sequitur quod non sit a gratia & a liberi arbitrii actu uirtuoso.

di. 4. 14. q. 3. ar. 1. q. 1.

q. 86. ar. 3.

Ar. præced.

¶ Ad hoc dicitur, qd quicquid alii forte somniant distinguendo in proposito concursum liber. arbit. actiue uel pure passiue, actus libe. arbit. in iustificatione impij concurretes, siue in Deum siue in peccatum, sunt uere actus non solum liberi arbitrii, sed a libero arbitrio: suauiter enim omnia disponens diuina Sapientia (quæ creauit me sine me non passiuè, quoniam creatio in me terminata est, sed sine me cooperante, non saluat me sine me cooperante) mouet per gratiam suam liberū arbitrium ad ob-

AD SEXTVM sic proceditur. Viderur qd remissio culpæ non sit effectus penitentiæ, secundum quod est uirtus. Dicitur enim penitentiæ uirtus, secundum quod est principium humani actus: sed humanus actus non operatur ad remissionem culpæ, quæ est effectus gratiæ operantis. ergo remissio culpæ non est effectus penitentiæ, secundum quod est uirtus.

¶ 2. Præ. Quadam alia uirtutes sunt excellentiores penitentiæ: sed remissio culpæ non dicitur effectus alicuius alterius uirtutis. ergo etiam non est effectus penitentiæ, secundum quod est uirtus.

¶ 3. Præ. Remissio culpæ non est nisi ex uirtute passionis Christi, secundum illud Hebr. 9. Sine sanguinis effusione non fit remissio. sed penitentiæ, in quantum est sacramentum, operatur in uirtute passionis Christi, sicut & cetera sacramenta, ut ex supra dictis patet. ¶ ergo remissio culpæ non est effectus penitentiæ, in quantum est uirtus, sed in quantum est sacramentum.

SED CONTRA, Illud est proprie causa alicuius, sine quo esse non potest: omnis enim effectus dependet a sua causa: sed remissio culpæ potest esse a Deo sine penitentiæ sacramento, non autem sine penitentiæ secundum quod est uirtus, ut supra dictum est. ¶ unde & ante sacramenta nouæ legis penitentibus Deus peccata remittebat. ergo remissio culpæ est præcipue effectus penitentiæ secundum quod est uirtus.

RESPON. Dicendum, qd penitentiæ est uirtus, secundum quod

est principium quorundam actuum humanorum. Actus autem humani, qui sunt ex parte peccatoris, materialiter se habent in sacramento penitentiæ. Omne autem sacramentum producit effectum suum non solum uirtute formæ, sed etiam uirtute materiæ: ex utroque enim est unum sacramentum, ut supra habitum est. ¶ unde sicut remissio culpæ fit in baptismo, non solum uirtute formæ, sed etiam uirtute materiæ, scilicet aque, principalius tamen uirtute formæ, ex qua & ipsa aqua uirtutem recipit: ita et remissio culpæ est effectus penitentiæ, principalius quidem ex uirtute clauium, quas habent ministri, ex quorum parte accipitur id, quod est formale in hoc sacramento (vt supra dictum est) secundario autem ex ui actu uirtutem penitentiæ, tamen prout hi actus aliquid ordinantur ad clauis ecclesiæ. & sic patet, qd remissio culpæ est effectus penitentiæ, secundum quod est uirtus; principalius tamen, secundum quod est sacramentum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod effectus gratiæ operantis est iustificatio impij, vt in secunda parte dictum est, ¶ in qua, ut ibidem dictum est, non solum est gratiæ infusio & remissio culpæ, sed etiam motus liberi arbitrii in Deum, qui est actus fidei formata, & motus liberi arbitrii in peccatum, qui est actus penitentiæ. Hi tamen actus humani sunt ibi, ut effectus gratiæ operantis, simul producti cum remissione culpæ. unde remissio culpæ non fit sine actu penitentiæ uirtutis, licet sit effectus gratiæ operantis.

AD SECVNDVM dicendum, quod in iustificatione impij non solum est actus penitentiæ, sed etiam actus fidei, ut dictum est. ¶ & id remissio culpæ non ponitur effectus solius penitentiæ uirtutis, sed principalis fidei & charitatis.

AD TERTIVM dicendum, quod ad passionem Christi ordinatur actus penitentiæ uirtutis, & per fidem, & per ordinem ad clauis ecclesiæ. & ideo utroque modo causat remissionem culpæ uirtute passionis Christi.

AD ID autem, quod in contrarium obijcitur, dicendum est, qd actus penitentiæ uirtutis habet, qd sine eo non possit fieri remissio culpæ, in quantum est inseparabilis effectus gratiæ, per quam principali ter culpa remittitur, quæ etiam operatur in omnibus sacramentis. & ideo per hoc non potest concludi, nisi qd gratia est principalior causa remissionis culpæ, quam penitentiæ sacramentum. Sciendum tamen, quod etiam in ueteri lege & in lege nature, erat aliquid sacramentum penitentiæ, ut supra dictum est. ¶

quendum gratiæ per hoc, quod uirtus illa, secundum illam operando. Et p. p. actus lib. arbit. iam respectu Dei, quam respectu peccati in iustificatione inueniuntur effectus gratiæ operantis, & non ponunt in numerum cum ipsa gratia operante: & propterea dictio exclusiua addita gratiæ non excludit huiusmodi actus liberi arbitrii, vt pote suos effectus, cum enim dicitur, sola causa facit hoc non excluditur, quin faciat illud mediante aliquo suo effectu. Et hunc esse sensum Auctoris, apparet in calce huius articuli ubi dicitur, qd actus penitentiæ uirtutis habet, qd sine eo non possit fieri remissio culpæ, in quantum est inseparabilis effectus gratiæ. Nec obstant allegata in oppositum, quoniam ubi loquitur de gratia, ut distinguitur contra liberum arbitrium absolute, & non contra liberum arbitrium, ut est effectus ipsius gratiæ. Unde oportet modo uidentur se habere actus liberi arbitrii & gratiæ penes operandum & cooperandum. nam in gratia operante liberum arbitrium se habet ut cooperans: in gratia uero cooperante liberum arbitrium se habet quasi ut operans, & propterea connumeratur gratiæ.

Q. 86. ar. 6.

Q. 86. ar. 1.

lib. 2. q. 11. in diuisione quest.

In solutione præcedenti lib. 2. q. 2. 113. ar. 4.

Q. 86. ar. 1.